

Štev. 2.

V Ljubljani, 1. svečna 1915.

Leto XVI.

Iz pesmi Borisova.

Ob novem letu.

Pesem ločitve zvonovi pojo,
leto preteklo od nas se posavlja;
v upanju mnogo še čuje oko,
dneve srečnejše v duhu pozdravlja.

Pesem otožno zvonovi pojo —
mnogi ne čuje več te melodije:
v materi zemlji počiva telo,
sreča nadzemeljska v dušo mu sije.

Pesem veselo zapoj nam že, zvon,
ki naj zemljanom presrečnim naznanja:
Rešeni ste iz sovražnosti spon,
miru, ljubezni človeštvo se klanja!

Vladkovi načrti.

Vladko naš premišljuje,
kje je tata njegov,
in načrte kuje,
da bi privel ga domov.

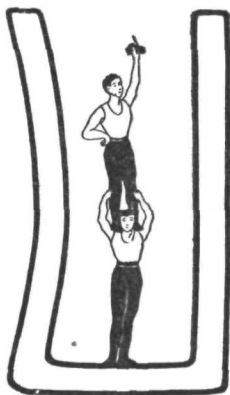
Strička prelepo prosi,
naj mu napravi sani,
da se popelje k očetu
v daljne neznane strani.

Ali konjiček leseni
se ne premakne naprej.
Lisec pa davno odšel je
do daljnih državnih mej.

IVAN STUKELJ:

Vojakove solze.

začetku velikega srpana lanskega leta je bilo, ko se je v naši državi pričela vojna.

Trombe so pele in bobni ropotali že drugi dan po veliki cesti od Celja proti Gradcu. Z malimi presledki je prihajal in odhajal polk za polkom. Vojaki so bili ovenčani, za pasovi, na vozovih in ob konjih so imeli privezane zastavice raznih barv in narodnosti. Pesem tu, pesem tam, sami bojni, domoljubni in narodni spevi so se glasili iz močnih grl tja v jasni poletni dan ter so odmevali sem od gorskih slemen.

Danes so se ustavili na Frankolovem, v vasi, ki je poltretjo uro oddaljena od Celja. Na lepi ledini pod košato cesarsko lipo ob župni cerkvi in šoli so napravili odmor. Tu sem so zapeljali kotle na vozovih, kjer so jim med pohodom skuhali kosilo.

Vojaki so v piramide postavili puške in odložili telečnjake. Vzeli so v roke pločevinaste skodelice ter se vrstili ob kadečih se kotlih — mož za možem.

Jed je bila hitro použita. Nato so nekateri polegli po tratah, drugi so se pomešali med domačine, zopet drugi so stali v gručah, tretji pa so se oklenili okolo ramen in v dolgih vrstah prepevajoč se izprehajali po cesti. Mnogo pa jih je imelo opravka pri konjih; krmili so jih in napajali.

Vaščani so gledali v te pisane gruče. Večinoma so jim bili to tuji obrazi, a vendar so ti in oni dobili tudi znance med njimi. Solze so nekaterim stopale v oči, zakaj vedeli so, da ti čvrsti in čili ljudje gredo v negotovo bodočnost, v grozovito vojno. Tako združeni — kakor sedaj — se ne povrnejo nikdar več v svojo domovino.

Slovo jim stiska srca. V čuvstveni, navdušeni in vriskajoči pesmi si iščejo tolažila.

Starim možem vstajajo spomini. Oj, tako živi spomini! Skoro pol stoletja je minilo od tedaj. To je bilo leto 1866., ko so tudi oni tako čili pohiteli v krvavi boj, nekateri na sever, drugi na jug. Prebili so vso grozoto vojne in se srečno povrnili domov. Koliko pa jih je tuja zemlja vzela v naročje!

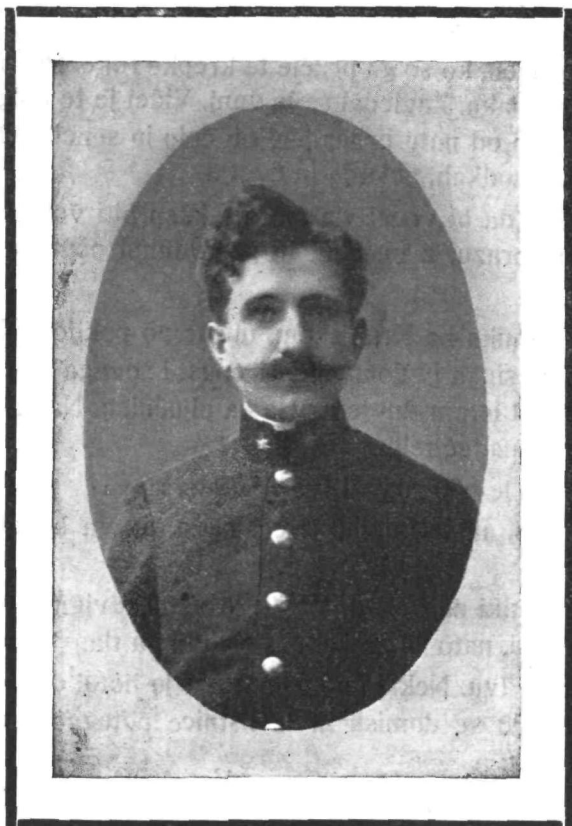
Taka in enaka usoda čaka tudi te vojnike.

Otroci so se prerivali do vojakov, jim prinašali vode, to in ono iz gostilnice. Vsak je bil vesel, da je mogel vojakom s čim postreči. Dečkom so srca plula od navdušenja. Kako jim je podžigala pogum narodna vojaška pesem:

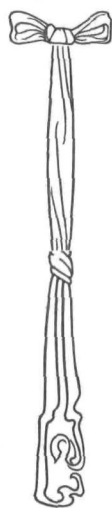
Fantič sem star šele osemnajst let,
cesar me hoče na vojno imet'...

Samim sebi so se zdeli veliki. O, da bi bil že kmalu ta čas tukaj! Zakaj že ni danes!

Nadučiteljev petletni sinko Ivo je stal med množico otrok s papirnato čako na glavi, z leseno sabljico ob strani.

Franc Kuhar,
učitelj v Pirničah, je pa-
del — zadet v srce —
na severnem bojišču.

Vojaki so ga pozdravljali z veselimi vzkliki. To mu je ugajalo. Ni mu dalo miru; smukal se je med vojaki, tudi kônj se ni bal. Zanimale so ga navadne in strojne puške, posebno pa topovi. Neki vojak pa ga je prijel in posadil v sedlo na konja. Kako se mu je oko iskriilo veselja!

»Na konju v vojno pa ni težko,« je dejal očetu, ko ga je vojak zopet postavil na tla.

In okolo stoječi so se mu smejali.

Tam ob cestnem jarku je sedel vojak z dolgimi brki. Na ovratniku je imel ob vsaki strani dvoje zvezd; bil je korporal. Zazrl se je v malega Iva.

Na očetovo povelje je prinesel Ivo cvetja s šolskega vrta poln predpasnik ter ga delil med vojake.

Zadnji cvet je še imel v predpasniku, vršič rožmarina, ko je prišel do onega samujočega vojaka ob jarku.

»Imaš še kakšen cvet za mene?«

Deček je posegel v predpasnik ter mu poklonil rožmarinovo vejico.

»Ah, kako lep rožmarin!« je rekel vojak vzradoščen. Snel je čepico in ga za njo zataknil.

»Je li vaš ta dečko?« se je obrnil do nadučitelja. — »Koliko je star?«

»Pet let.«

»Glejte, ravno toliko je moj Mirko.«

Pritegnil je Iva k sebi ter si ga posadil na koleno.

Ivo je bil za trenutek preplašen, ko so ga prijele te krepke roke. Potem pa je dvignil oči ter jih uprl v vojaka. Zagledal se je vanj. Videl je te dolge brke, zmršene lase, ki so mu bili od potu prilepljeni ob čelo in sencih. Od njega je dehnil vonj po znoju, smodkah, zelenju in cvetju.

Nič več se ga ni bal, kakor da bi vedel, da mora takšen biti vojak, s tistimi krepkimi potezami na obrazu, z bistrimi in pogumnimi očmi pod košatimi obrvmi.

»Jaz sem doma iz trga Motnika na Kranjskem, mizar po poklicu. Na Anino nedeljo sem vzel slovo od sinka in domačije. Prepustil sem ga sestri v varstvo. Mame nima več, pred letom dni je umrla za pljučnico. Najbrž ga ne vidim več«, je dejal proti nadučitelju.

Zakrival je ganotje, zato pa je pocincaval Iva na kolenu.

»Takih misli ne smete imeti, ampak edino trdno nado, da ga bodele prav gotovo videli.«

Trombe so zazveneje — znaki za odhod. Vojak je vstal, dvignil Iva visoko predse, ga pritisnil na prsi, nato pa ga zopet postavil na tla.

Podal je roko nadučitelju in Ivu. Nekaj za spomin mu je hotel dati, a ni imel nič pripravnega. Slednjič se domisli in iz listnice potegne razglednico svojega domačega kraja.

Zadrhteje so vojaku mišice na obrazu, v očeh pa sta se mu zasvetili dve veliki solzi.

Ivo ni odmaknil oči od vojaka. Ta ga je še enkrat potapljal po rami ter rekel:

»Zbogom, Ivo!«

»Ali se boji ta vojak vojne?« je vprašal Ivo očeta, ko je oni stopil h konju, da ga zajaše.

»Ne boji se vojne, ampak boji se za sinka, ki ga je moral zapustiti.«

Zopet znaki s trombami. Krepka, rezka povelja zapovedujočih četovodij in častnikov, v malo trenutkih so vojaki v vrstah.

Urnebesni »Živio!« in »Urá!« Vzgibnejo se vse trume vojakov.

Ropot voz, trombe zvene ...

Visoko v sedlu se vzkłone oni vojak, salutira in z roko namigne Ivu v slovo. Potem pa hitro krene z glavo naprej. —

Ivo stoji na kraju ceste, nepremično zre za odhajajočimi vojaki.

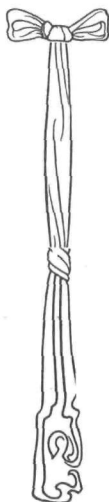
Ta ropot, šum in trušč! Stresa se zemlja! Zgodilo se bo nekaj velikega ...

Zamišljen stoji Ivo, kakor bi hotel s svojo otroško dušo pojmovati veličino dogodkov, ki imajo priti.

Ivan Ličar,

učitelj v Brežicah, se je bojeval na južnem bojišču in je umrl v bolnici v Zaplati v Slavoniji.

In slika odhajajočih vojakov v bojni grom se mu za vedno vtisne v spomin.

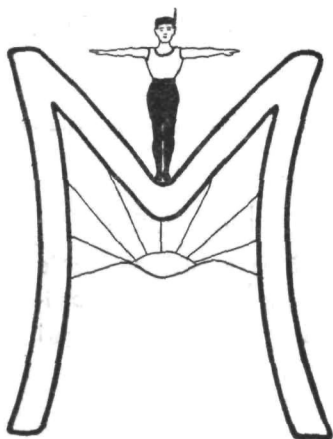
Vzrastel bo nekdam in v šolski klopi se bo sklanjal nad knjigo in učil se na pamet zgodovino sedanjega velikega časa, ki je s svojimi dogodki zadel ob našo prelepo domovino.

Prizori iz zornih dni o pričetku te vojne mu bodo vstajali v spomin, in tudi podoba slovenskega vojaka, ki je odhajal s pogumom v vojno. Ni se bal nje grozote, ampak bal se je za sinka, ki ga je moral zapustiti. Domislil se bo njegovih lepih solz...

Z.:

Mati.

ati! Tisoči bolešno zategnjenih usten kličejo tvoje ime, ga jecljajo v neopisni boli, vzdihujejo v največji sili. Na neizmernih bojnih poljanah svetovne vojne si ti, mati, sedaj pri smrtnem hropenju svojih sinov! Ti si jim zadnja misel, zadnje zavetišče, zadnja tolažba! Kličejo te v vseh jezikih, na obeh straneh neskončnih, dolgih, nepreglednih strelskih jarkov. Sicer skrivajo čustveno slabost srca, ki hrepeni po tebi. Ali ko je mukepolno trpljenje umiranja leglo na obraze bradatih mož, tedaj vstaja tvoje ime tudi iz najbolj nedostopnih ust... Zadnje hrepenenje kljubovalne duše leti k tebi, mati, kjerkoli si! Ali prijatelj ali sovražnik — njegove zadnje misli hite k tebi in k tvoji večni, neminljivi ljubezni.

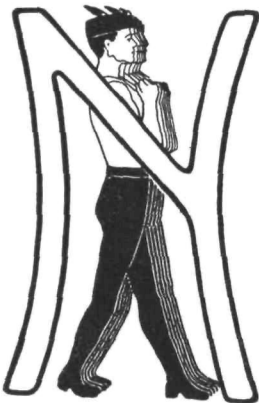
Kdaj se v sreči toliko spominjajo tebe, mati, kakor sedaj, v teh s krvjo preplavljenih, žalostnih časih?! Ti si kakor Bog, ki ga v sreči pozablajo in ga ne spoštujejo. Ali sedaj si vsem, vsem v zavesti. In kličejo te. Kličejo te v črnih, mrzlih nočeh, zagrebjeni v tuji, vlažni zemlji, ogroženi od smrti in nevarnosti. Kličejo te, ko solnce žalostno in rdeče vstaja iz megle, in se z lučjo dneva začinja zopet peklensko žvižganje in tuljenje šrapnelov in granat; ko preko dneva dežuje z neba dol z demon-skim treskanjem in pokanjem, in ko večer strahotno osvetljuje morilen naskok. Azijci in Evropejci, nevedni analfabeti in učenjaki kličejo po tebi v grozotah vojne, kakor je svet še ni videl tako strašne. Na obrežjih morja, v močvirjih in peščenih puščavah, v mestih in vaseh, po gorečih gozdovih in brodeč po zmrznjenih rekah kličejo tebe, mati: Strašno je naše umiranje, zapuščeno, nečuvano od nikake ljubezni! Mati, ah, mati, če bi vedela!...

Časih, ko je potihnil boj, lega ta ali oni na zemljo in piše pismo, ki ga ne odpošilja. Na stotisoče pišejo takih pisem, ki zvene tako nežno, ki so pisana tako iz globine srca, da jih ne more odposlati, kdor je še živ. Razkrila bi ponosno sramežljivost moža. To so pisma, ki jih šele najdejo in odpošiljajo, ko je pisec že mrtev. Ljuba mati! Moja dobra mati! Najbolja mati! Najdražja mati! Vsi ti pišejo taka pisma: Hrvatje in Srbi, Rusi in Nemci, Madžari in Italijani, Francozi in Angleži. Vsi, vsi. Oni z juga pišejo, kako so zmrzovali na severu in kako so v poljskih peščenih puščavah mislili na sinje morje in nanjo — na mater! In oni iz vasi, kako so videli veliki, veliki svet, kako so se vozili skozi mnoga lepa mesta, da pa je vendar doma, pri tebi, mati, tako čudovito lepo in toplo, kakor nikjer drugje na svetu. Mehki in trdi pišejo taka pisma, odkriti in molčeči. In vsi tebi, tebi — mati! Okrvavljena so časih taka pisma, pobrana na bojišču kakemu bledemu mrtvecu. Često zmečkana in umazana. Težko bolni ga je znal skrivati na prsih, in šele po njegovi smrti dobivajo postrežnice tisti košček papirja, ki ga je ostavilo sinovo srce tebi, uboga, mati!

O, matere! Vaš sen je težak; motijo ga temne sanje; dnevi vaši so polni skrbečega nemira. Misli sinov vas iščejo! Zato se stresa vaše srce, zato se polnijo oči s solzami! Morda, morda čutijo vaši sinovi vaše dobre misli, vašo bolno ljubezen! Zakaj biti mora tajinstvenih, neprepoznanih poti od duše do duše, od srca do srca, preko vseh daljav in vseh zaprek. Ljubi, mati, ljubi, kakor nisi ljubila še nikdar! Tvoji sinovi bodo čutili to!

SILVESTER KOŠUTNIK:

Dva pevca.

Nkega jesenskega dne je na vinski brajdi pred hišo prepevalčriček s svojim tankim in nežnim glasom. Hipoma se mu pod brajdo pridruži kuhinjski ščurek in začne s svojim močnim in neprijetnim petjem izzivati malega pevca. Zadnji takoj umolkne.

»Kaj ne,« se mu poroga kuhinjski ščurek, »utihnil si, ker te je sram svojega malenkostnega glasu. To sem jaz vse drugačen mojster! Moj glas odmeva krepko in veselo, in če se oglašam za hišno pečjo najsi bo v najskritejšem kotu, se vendar moja pesem razlega po vsej sobi. Kako si s svojim žalostnim škripanjem sploh upaš na dan?«

»Jaz prepevam sebi v zabavo«, mu odgovori čriček mirno, »brez premisleka, me li sliši kdo ali ne, ker me veselita lepi dan in krasna природа. Ali imam zopern glas ali ne — nisem še premišljal! Povem ti pa, da mi s

svojo oceno nikakor ne kališ veselja do petja. Ti poješ po svoje, jaz po svoje.«

To rekši, se umakne više in se skrije za gosto listje, kjer nadaljuje svojo pesem.

Istočasno se prikaže gospodinja na pragu in ko nekaj časa posluša, stopi ven in reče skozi odprto okno možu:

Čriček že poje — kako vesela in prijetna pesem je to! Mala živalca nam naznanja, da grozdje kmalu dozori.«

Čričkova pohvala razjezi ščurka tako, da se oglasi tudi on, češ, kaj porečeš, gospodinja, ko slišiš moj glas! Da bi prekričal svojega malega tovariša, kriči na vso moč. Toda žena pograbi brezovo metlo, ki je slonela ob zidu poleg praga, in z besedami: »Da pa mora ta nesnaga biti že res povsod!« ubije zavistnega ščurka.

Pri oknu.

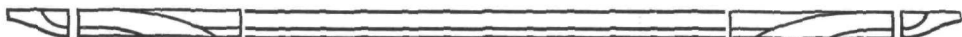
Ciu, ciu! . .
 Dobro jutro, ptička!
 Kaj bi rada?
 Čiv, čiv, čiv —
 kliče božica,
 onemogla že od glada.

K meni, k meni,
 ptička mala,
 dam ti zrnec. . .
 In ne veš,
 kak je prijetno
 gledati pri oknu,
 ko tam zunaj,
 snežec pada.

Ej, pa topla pečka
 draži bele rože.
 Glej ledene cvetke,
 kak na oknih plakajo!

Čiv, čiv. . . Pridi!
 Zrnca te čakajo.

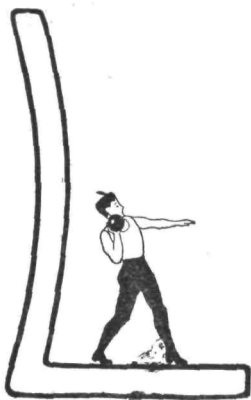
Ivan Albreht.

PROFESOR MAKSO PIRNAT:

Skladatelj Davorin Jenko. (1835—1914).

ep dan je sijal v pozni jeseni leta 1843. nad ljubo našo gorenjsko pokrajino. Prijazno se je svetila pod Kravavcem mala gorska cerkvice sv. Ambroža in zrla dol na mogočno svojo mater, na farno cerkev v Cerkljah in na lepo Cerkljansko polje, kjer so ljudje rvali repo in korenje. Gozdovi gori na Šenturški gori, na Viženčih in na Štefanji gori so se kopali v žarkih jesenskega solnca, se čudovito izpreminjali v svoji pozni pisani obleki in se ponašali z bogastvom pestrih barv na svojem venečem listju.

Nedaleč od Cerkljan — pri Podjedu v Dvorjeh — pa je stal tisto jutro naprežen na dvorišču koleselj. Sedla je na voz odločna Podjedova mama in poleg sebe posadila drobnega osemletnega sina Martina, da ga popelje v Kranj v šolo. Bog z vama, ti dobra mati in ti nedolžni fante, ki se s solznim očesom oziraš na domačo hišo in na očetov mlin ob potoku Reki, na dvorjanske gozdove in na prijazno dvorjansko podružnico!

Podajaš se na težavno pot, fante! Pa s tabo gre blagoslov ljubeče matere, s sabo nosiš lepe duševne darove in dobro, mehko slovensko srce. Ne izgubiš se tam zunaj v svetu.

V Kranju odda mati sina pri znanih ljudeh, poskrbi vse potrebno in se zgodaj popoldne odpelje domov. Martinu pa je postalo po materinem odhodu tako tesno med mestnim zidovjem, da jo mahne preko Šenčurja v Cerklje in Dvorje, kamor dospe še pred materjo. Slaba vest ga začne peči. Zleze na visoko hruško pred domačo hišo in se skrije med vejami.

Ko pride mati domov, pokliče hlapca, da razpreže. Hlapec se tako slučajno ozre na hruško, bistro njegovo oko hitro zapazi gori Martina in opozori mater nanj.

Kaj stori mati? Hlapcu ukaže, naj takoj napreže in odpelje fanta v mesto.

Tako je začel trnjevo pot šolanja naš skladatelj Dav. Jenko, kakor mi je sam pravil.

Davorin Jenko se je porodil dne 10. novembra leta 1835. v Podjedu v Dvorjah poleg Cerkljan na Gorenjskem.

Spodnji in zgornji oddelek prvega razreda je pohajal v Kranju. V zgornjem oddelku mu je bil sošolec Simon Jenko iz Podreče, naš poznejši slavni pesnik. Za učitelja sta imela tisto leto Idričana Marka Podobnika, za kateheta pa Jurja Grabnarja, ki je bil tudi obenem vodja ljudske šole v Kranju. Učitelj Marko Podobnik je bil nadarjen glasbenik, katehet pa sotrudnik »Kranjske Čbelice«, poseben čestilec pesnika Prešerna in pozneje kot prefekt in vodja Alojzijevišča v Ljubljani naklonjen prijatelj mlademu Josipu Jurčiču, ki se je tedaj vzdajal v zavodu Alojzijevišču.

Drugi in tretji razred in nižjo gimnazijo je Davorin dovršil v Ljubljani, višjo gimnazijo pa v Trstu. Potem je šel na Dunaj, učiti se prava, kjer je leta 1861. napravil državnopravni izpit.

Poleg vseh nauk je Davorina najbolj zanimala glasba. Ko je bil še na gimnaziji v Ljubljani, je že zložil nekoliko slovenskih pesmi, ki so jih popevali njegovi sošolci pod njegovim vodstvom. Učitelja glasbe sta mu bila v Ljubljani Mašek in Rihar, v Trstu pa Sinico in Ricci.

Ko je prišel Davorin na Dunaj, je poleg pravoslavja posebno gojil glasbene nauke. Po cele popoldneve je presedel v dvorni knjižnici, pregledaval razne skladbe in se tako izobraževal v glasbi.

Koncem leta 1859. so na Dunaju ustanovili »Slovansko pevsko društvo« in izbrali Davorina za pevovodjo. To društvo, kamor so prav radi zahajali tudi Hrvatje, Srbi in Bolgari, je imelo svoje sestanke v dvorani »Zum goldenen Sieb« in »Zum Lothringer«, kamor je časih prišel tudi slavnoznani nabiralec srbskih narodnih pesmi — Vuk Štefanović Karadžić. Peli so poleg raznih slovenskih, hrvatskih in srbskih pesmi tudi skladbe, ki jih je Davorn zlagal nalašč v ta namen, kakor »Hej, rojaki«, »Pobratimija«, »Strunam«, »Mornar« in druge.

Dne 16. maja leta 1860. je uglasbil Davorin pesem »Naprej, zastava Slave!« Besede za to skladbo je zložil prerano umrli Simon Jenko. Ko je Davorin dobil to pesem od pesnika Simona, je večkrat poizkušal, da jo uglasbi, pa ni mogel dobiti pravega napeva, ki naj bi odgovarjal besedilu. Ves trud mu je bil zaman. Dne 16. maja gre popoldne v Baderjevo kavarano, ki je bila blizu starega vseučilišča. Tu začne čitati časopis »Presse«, ki je v podlistku napadal in grdil slovenski narod. Ta članek tako razsrdi Davorina, da vrže list iz rok in odide iz kavarne. Na ulici pa začne hipoma

tiho pri sebi peti pesem »Naprej, zastava Slave!« Postane in ves začuden vzklikne: »Glej, tako dolgo sem se brezuspešno trudil, da bi dal napev tej pesmi, a sedaj sem ga dobil iznenada, razburjen zaradi grdnje Slovencem sovražnega lista!« Nato gre v Prater in v gostilnici »Zum Hirschen« napiše pesem tako, kakor jo še danes pojo.

Jenkovo pesem »Naprej, zastava Slave!« so prvič peli v javnosti dne 22. oktobra leta 1860. ob navzočnosti mnogoštevilnega slovanskega občinstva pri besedi »Slovanskega pevskega društva« v dvorani pri Sperlu na Dunaju. Njeni glasovi so vse navzoče tako razvneli, da odobravanju ni bilo ne konca ne kraja. Kmalu nato se je raznesla po vsem slovenskem in slovanskem svetu ter malone postala narodno blago. Posebno Čehi in Hrvatje niso poznali slavnostne prilike, ki bi je na njej ne bili peli; celo vojaške vojne godbe so jo svirale ob pohodu v Plevno, Sofijo in Kars.

Ko je bil Davorin v četrtem letu pravoslovja, se je odločil, da sprejme mesto pevovodje v pravoslavni občini v Pančevu na južnem Ogrskem. To mesto mu je ponudil ravnatelj dunajske glasbene visoke šole — Helmesberger. Službo je nastopil meseca januarja leta 1863. Razen narodnih pesmi, ki jih je harmoniziral Kornelij Stanković, Srbi v tem času še niso imeli skladb za besede (koncerte). Zaradi tega je zložil Davorin za vsako besedo kako novo pesem.

Leta 1865. mu je ponudilo »Belgrajsko pevsko društvo« mesto pevovodje. Ker je dobro vedel, da bodo v srbski prestolnici veliko ugodnejše okolnosti uspešnemu njegovemu delovanju na polju glasbene umetnosti, se je odzval temu pozivu, dasi so Pančevci napeli vse sile, da bi ga obdržali v svojem mestu, ter se je še istega leta preselil v Belgrad. Leta 1871 ga je pozvalo ravnateljstvo kraljevega srbskega narodnega gledališča, da prevzame na njem mesto kapelnika in skladatelja. Na tem mestu je ostal 32 let — do svoje upokojitve. Sedaj se je naselil v ljubi slovenski domovini, ki ji je vedno hranil zvesto srce. V Ljubljani je preživel večer svojega življenja.

Jenko je zložil za gledališče in za pevska društva več nego 200 pesmi, 5 overtur in 2 opereti.

Njegovo plodonosno delovanje so priznavali doma in v tujini. Mnoga srbska učena in pevska društva so ga imenovala za svojega častnega člana. Mesti Ljubljana in Kranj sta ga sprejeli za svojega občana. Glasbena Matica, naš najodličnejši glasbeni zavod, mu je poklonil častno članstvo.

Petdesetletnico njegove skladbe »Naprej, zastava Slave!« so posebno slovesno praznovali v Kranju in v Ljubljani. Sivolasi starček je bil ob tej priliki predmet presrčnih čestitanj. Zanimivo je, da se je dotične spominske slavnosti v Kranju udeležila tudi sestra pesnika Simona Jenka — Lenka, ki še danes živi v Mavčičah.

Umrl je Davorin Jenko dne 26. novembra leta 1914. In v soboto, dne 28. novembra, so ga slovesno spremili do zadnjega počivališča, ki ga je dobil v ljubi zemlji domači.

Skladatelj Davorin Jenko
(1835 — 1914)

Davorin Jenko zavzemlje zaslužno mesto med našimi starejšimi skladatelji, kakor so bili: Rihar, Potočnik, Fleišman, oba Maška, Vilhar in brata Ipavca. Kakor ti njegovi tovariši, tako se je tudi Jenko poglobil v našo narodno pesem in našel v njej vso tisto mehkost in čudovito melodioznost, ki jo je znal vdahniti svojim globoko občutenim skladbam. Zato nam te skladbe še danes sezajo do srca in bude spoštovanje in hvaležnost do tega vrlega moža, ki mu bodi med nami nesmrten spomin!

Majka, ne žaluj! . . .

*Oj, sinica priletela,
majki je na okno sela:
„Cicifuj, cicifuj,
majka, ne žaluj! . . .“*

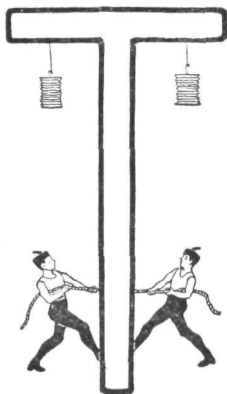
*Pod nebo je odletela,
ko je pesemco zapela;
o pod oknom črni vran
tožil je ves dolgi dan. . .*

Davorinov.

SLOVAN SLOVANOV:

Mraz.

isto leto je padel meter debel sneg. Nato je posijalo solnce, sneg se je pričel tajati, nakar je pribučala burja. Zažvižgalo je okolo hiše, in okna so zašklopotala. Iz tajajočega se snega je nastala ledena plast . . .

»Kaj bo, če ne odjenja? Kurjave zmanjkuje, mraz pa vedno hujši. Še teden lahko skromno kurim, potem bomo pa jedli sirovo in se gredli ob mrzli peči.«

Kajžarjeva Meta je tarnala, mož se je pa zravnal in odšel. Neprijetno mu je bilo, poslušati to javkanje. Vedel je, da bo tako, ker je šele januar, in ni bilo torej še misliti na pomlad, ali sitno se mu je zdelo, zdaj govoriti o tem, ko je v drvarnici še kupček polen, napravljenih iz panjev. Vse je šlo, in prišla je vrsta tudi nanje.

Kajzar Štefan je bil eden tistih ljudi, ki drže križem roke, ko je že polovica hiše v plamenu. »Zmanjkalo bo kurjave, in nič drugače se ne more zgoditi« — je pomislil; »mrzla zima, kurjave malo. Kajzar je kajzar. Gre v gozd in še sekire ne sme vzeti s seboj, ker nima nič lastnega gozda. Suhljad, da, suhljad; ampak Bog je dopustil, da so zrasla mogočna drevesa, in po vseh tistih krajih je nastanil ljudi, češ, vsega imate dovolj: sedaj živite in mi služite! — Jaz pa imam krompir, pa nimam drv, da bi ga skuhal. Sosed pa gre v gozd, poseka mogočne bukve, naredi drv, njemu da trhlene. Kako gre to skupaj? ... On preveč, jaz premalo. Kdo mu je dovolil vzeti ves gozd? Ali Bog ali človek? ... Tako je prišlo in nič drugače.«

Tako je modroval mož, ki mu je zaradi gorja in skrbi že temnel um, in je legel na slamo v kotu hleva.

Burja je pela svojo žalostno in mrzlo pesem, mati je pa pokladala v peč drv in jokala.

Mraz ni odjenjal, okna so bila ves dan do vrha zamrznjena.

»Zebe, mama, zebe!« je rekel sin Gašper in se tesneje zavil v star kožuh. »Mama, zakaj bolj ne zakurite?«

Mala hčerka je dejala:

»Oče, prinesite polen, da mati zakurijo; potem pojdemo na peč in se bomo greti...«

Oče se je zravnal. »Zebe jih,« je pomislil. Zbolelo ga je v srcu, in tudi njega je pretresel mraz od nog do glave. Naslonil se je na mizo in premišljal:

»V gozd? Prevelika nevarnost. Kje drugje? Drvarnica prazna. Ali naj sežgem orodje? S čim bom potem spomladi kopal in sadil?...«

Vendar mu je prišla v glavo dobra misel: »Ležim lahko na tleh, postelja je stara; za prvi trenutek bo že.«

Vzel je sekiro in udaril po postelji, in tedaj se mu je utrnila solza iz očesa...

»Kar je, to je!« in udaril je močneje, da so letele iveri v zrak. Otroci so zavriskali veselja in nesli kurjavo materi pred peč...

Zažarela je peč, in zapuhtela je po izbi gorkota.

Otroci so vriskali veselja, oče je pa skrnil obraz in rekel:

»Oj, mraz — oj, gorje!...«

Cvetka.

Snežec pokrili je plan in goró,
cvetke umrle so;
v varnem zatišju pod skalami
cvetko oči mi zazrle so.

Bog te ohrani, presrečni cvet,
v varnem zatišju skalin!
Kadar vzrle te bodo oči,
zbujal na pomlad mi boš spomin...

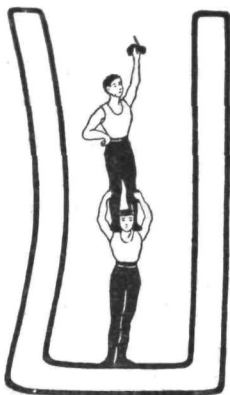
Borisov.

V. Z.:

Dobra srca.

: 1947 OVI

tem hudem času strahovite vojne pač vsi ljudje tekmujejo, kako bi olajšali bolnim in ranjenim hrabrim našim bojevnikom njih bolečine, kako bi jim najlepše dokazali svojo ljubezen in vdanost. Tudi slovenska šolska mladina stori vse, kar je v njenih močeh in zmožnostih, da pokaže v dejanju našim vojakom dobroto svojih blagih srčec.

Naj navedem v dokaz te trditve pismo, ki mi ga je pisala prijateljica-učiteljica z Gorenjskega!

Draga!

V torek ... sem odposlala po železnici v Ljubljano na Tvoj naslov vrečo krompirja ter zaboj z orehi in jabolki. Po pošti odpošljem danes tri zabojčke, v dveh je 118 jajc, tretji zaboj pa ima raznoterosti: suho sadje, klobase, tobak in cigarete. Jabolka, orehi in suho sadje so darilo mojih šolarčkov. Narodčila sem, naj od Miklavževih daril vsakdo nekaj daruje za ranjence. S kolikim veseljem so donašali moji malčki! Vsak je imel culico z jabolki in orehi, poleg pa je še prinesel jajce, ki mu ga je izročila mama za vojake. Na tanačin sem nabrala toliko jajc, drugače jih niti za denar sedaj ni dobiti. Kokoši še ne neso, hranijo pa jajca tudi za praznike. Cigarete so pa darilo dečkov višjih oddelkov. Deklice pa pridno pleto za domače fante, ki so v vojni. Že sedaj smo vse napletle, da so jim poslali te dni, sedaj pletemo še za one, ki odidejo sedaj k vojakom.

Upam, da boš s poslano pošiljateljico zadovoljna; sosebno jajca in orehi Vam bodo dobro došli. Eno pošiljatev orehov in jabolk dobiš še od koleginje iz K. Pisala sem ji, ako je mogoče kaj nabrati. Dobilila je nekaj, kakor mi včeraj piše.

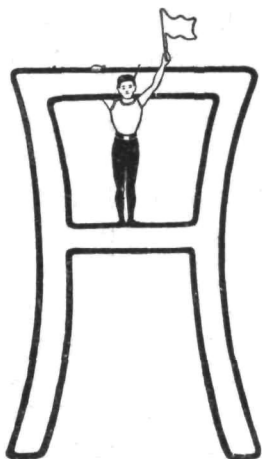
Moje malčke pa le malo pohvali, res zaslužijo! Rekla sem, da pišem Tebi, da so to njih darovi od Miklavževine. To se jim je zazdelo! Kar svetile so se jim oči samega veselja! Marsikdo je še hranil jabolko v torbici, da bi ga pojedel sam — pa rajši ga je nesel v košaro, ki je stala na odru ...

Tako se glasi pismo moje prijateljice, ki mi ga je pisala še pred Božičem. Vsi darovi so prišli v redu. Naši ranjeni vojaki so jih sprejemali z radostjo, kakor da jim darovi sami govore: »Glejte, ljubezen slovenske mladine nas je poslala — Vam v tolažbo, pomoč in krepilo!«

In tako so vse slovenske šole v teh resnih časih delavnice in zbiralnice, kjer kraljuje ljubezen in požrtvovalnost in kjer slovenska šolska mladina pod nadzorstvom in po navodilih svojega učiteljstva dela in daruje, kar zna in more, da z živim dejanjem izpričuje ljubezen do domovine!

IVO TROŠT:

Sneg.

li bo vsa zima tako pusta in dolgočasna? Zunaj je vse mrtvo kakor na zapuščenem grobišču, v hiši ne moremo ostati ves dan. Tudi peč nas ne mara. Tako so povpraševali sosedovi otroci mater o Božiču, ko je bil že ves adventni čas brez snega in brez mraza.

»Počakajte, otroci, le počakajte! Lahko doživite še kaj hujšega. Božič brez snega pomeni malo dobrega, prav tako sobota brez solnca.« Otroci niso umeli teh besed. Mišlili so in mislili, kaj slabega naj pomeni Božič brez snega in sobota brez solnca.

Na tepežni dan po Božiču so morali ostati doma. Skozi zamrzla okna so gledali, kako se vali debeli sneg izpod neba. Vedno več ga je bilo, ki jim je zamedel pot za tepeškarji. Mehek, rahel in nežen, podoben najbolj beli volni, prhek kot pepel blagoslovljene oljke se je vsipal na strehe tako izdatno, kakor da ga na nebu ne poide nikoli. Nabiral se je po svislih, prijemal dimnikov, zidov in plotov, seči in drevesnih vej v takih kepah in kupih, da so ga komaj nosile. Ko ga je bilo le preveč nakupičenega, je zdrsnil na tla, se zakadil in razpršil v bel oblak in šele potem obležal v debelih kepah, podobnih mladim, poskočnim jagnetom. Otroci so ga gledali in se smejali lanskemu zncancu iz gorke izbe. Pridružila se jim je mamica in pripovedovala:

Kako je vesel in lahek! Prišel je pozdravit svoje ljube maličke po hribih in dolinah, po vaseh in mestih. Na njivah, na senožetih, travnikih in lokah — povsod ima svoje prijateljčke beli snežec. Ali ga vidite, kako se mu mudi z neba, da obišče vse in ne zamudi nikoder! Tudi lani je grel v zemlji nežne kali mladi pšenici in dihal toploto spečim cveticam, travam, grmovju in mahu. Ko jih je poživil z vlago in toploto, je šel visoko v strme gore, kamor ni mogel nihče za njim. Prebudil je speče in dremajoče koreninice, da so rastline dvignile dremajoče glavice in ogledovale vprašujoče, kje je blagi dobrotnik. Zbal se je njih zahvale. Iz same hvaležnosti bi ga začele gorško objemati, in on bi se raztopil v njih objemih. Umakne se tudi toplim solnčnim žarkom, svojim slavohlepnim sovražnikom. Solnce namreč zahteva vsak dan hvale in zahvale od svojih otročičev, ki se razcveto, rastejo in razmnože v njegovem vladarstvu. Zato pa morajo vedno vanje hvaležno upirati svoja očesca, ki jih vse ne utegnejo zatisniti niti ponoči. Toliكه zahvale snežec ne zahteva in tudi ne mara. Rajši se za zabavo pretepa z bratcem vetrom. Prav gotovo se pa vrne vsako zimo, obišče vse

drobljance, cvetice in otroke ter se srčno veseli svojega opravila. Lahko ga vidite, kako vabi tudi vas v svoje obližje, v družbo, da se z vami raduje in vas draži, se vam smeje in nagaja: Pridite, kepajte se! Valjajte se, saj so mehko pogrnjena tla. Nič ne boli. Če kdo pade, kakor bi na samo volno. Če se sedemkrat prekopicneš čez glavo, komaj čutiš, da se ne pretepaš z oblaki. — Nikoli mu ni dovolj zabave. Še ko vi zaspíte, vas poredno in šegavo gleda skozi okno. Toliko opravila ima v zimskem času z otroki po vseh deželah. Komur ne more do živega drugače, svetuje bratcu mrazu, in ta ga predrzno pošegače po rdečem nosku in mu naslika na njem — rdečeglavega ščinkavčka, če je le preveč tesno zavít v toplo obleko od pet do ušes. Tako so oblečeni pa samo gosposki otroci. Jezi ga, da jim ne more ostro striči ob ušesih. Mraz podraži tega in onega skozi obuvalo v drobne nožice in poišče tam zlasti občutljive konce prstkov. Z ubožci ima več zabave, manj opravila. Rdeče jim mraz obrobi ušesa, ščegače po nosku in sili v oči do bridkih solz. Nohte najde na ročicah in nožicah, kolena in ličeca. Potem se jim smeje, ko se zaman ozirajo za hladnimi solnčnimi žarki: Vsem drzno gladi mraz pot ali stezo pod nogami v sam blesteči led, da padajo na nos in hrbet, na levo in desno, kakor snopje, tudi ko se ne drsajo. Koliko zabave ima z njimi šele na svetlem ledu, ko se jim reži v tisočerih barvah z ivja na drevesih!

Ponoči se vanj ozira bleda luna, in snežec se veselo stiska v beli kožušček, in povsod se iskre njegova šegava očesca, ker se veseli svojega početja za bodoče jutro, ko bo lahko zopet nagajal neugnani deci. Kolikor huje ga stiska mraz, toliko preširneje se smeje in reži porednež.

Morda misli tedaj, da se mu ne bo nikdar več godilo drugače, pa se moti, prav temeljito se vara. Ščinkavčki na otroških noskih niso več tako lepo rdeči, ta in oni junak celo zažene kučmo ob tla, češ, saj me več ne zebe. Solnce gladi otrokom lica s toplimi žarki, obetajočimi gorkejši dni brez ostre zime. Oči se upirajo za mogočnim vladarjem na nebu, odkoder prihaja rast in moč, življenje in veselje. Tedaj se snežec več ne smeje. Debele solze se mu udero kakor grah po bledih licih. Te solze se množe in zbirajo v kapljice, se strnejo v rahel vir in studenček združijo v potok in reko, ki dere med hribi v širno ravan mogočno narasla, drveča, šumeča in oznanjujoča novo življenje vsemu svetu. In vse to provzročijo grenke solzice dobrega znanca vseh malih, nežnih in drobnih stvarc na božji zemlji.

Snežec se joče, ker mu bo debelih osem ali devet mesecev silno dolčas v pustih gorah, skritemu z mrazom v neznanih prepadih. Toda predrzni nagajivec se vendar ne vrača nepotolažen v svoje lansko domovje. Vesel je, ker ve, da je srečno obvaroval cvetice, zelišča, trave in tudi zimske posetve mraza. Kamorkoli je došel, se mu je moral bratec mraz rad ali nerad umakniti. Skrbno je pogrnil vse z belim kožuščkom. In skozi beli kožušček ne more mraz.

Zato se bodo otroci, njegovi najljubši prijatelji, poslej lahko veselili na zelenih in cvetočih livadah in jedli beli kruhek, ki jim ga speče mati z dozorele rumene pšenice.

Jokajoči snežec je znanilec veselejših dni, sedaj padajoči pa zanesljivi porok, da letošnji Božič ne pomeni še nič hudega, ker ni bil brez snega in mraza. —

Tako je završila mati svojo povest. Otroci je še niso umeli. Zamišljeno so gledali, kako objestno se zunaj prekucuje snežec, kako jim njegov bratec mraz nalašč čara ledene cvetice na okna, da se ne morejo snežčeve preširnosti do dobra nagledati.

Soseda je odšla za hip od otrok po drugem opravilu, otroke je klical snežec iz hiše, in mraz jim je nalašč z neresničnimi cveticami zastiral pogled nasnežno plan, kličoč neprenehoma: »Ven, le ven, zaspanci! Če imate dovolj poguma! Peč je za deda in babico. Mlada kri naj kipí!«

Otroci so nestrpno čakali mamice, da se vrne in konča bajko o snežcu.

* * *

Ni jih mogel še izvabiti snežec na svoj kožušček. Vrnila se je mamica in pripovedovala:

Neke zime ni bilo snega, da bi pogrnil s čisto belim prtom zaspalo majko prirodo, drevesne gole veje, rjavo strnišče, žalostni dol in pusto livado. Kdo ve, kje se je bil zamotil! Morda je bil celo del nogo na vrat, da ni mogel priti po eni. Solnce se je široko vozilo po nebu. Mraz je komaj ponoči prifrfral iz svojih skrivišč. Podnevi je pihal topli jug, pihal ves advent celo do Božiča in mimo Božiča. Tedaj so ocvetela sadna drevesa, trobile trobentice, pozvanjali zvončki in se majale v lahнем mladem vetru jeternice pod lesko, odeto z mačicami, in pod vrbo, opravljeno že v velikonočno praznično odelo. Ptički so se veselo oglašali po vejah in se izpraševali: »Ali ne bo nikoli več zime v deželo?« Ljudje so pa jokali v strahu in grozi, ker so vedeli, da prezgodnji cvetovi ne obrode sadu, marveč napovedujejo slabo letino, lakoto. V zvoniku so žalostno peli zvonovi: ljudje so umirali za neznanimi boleznimi, ki jih je po navadi pregnal sneg in mraz. Otroci so žalostni cepetalí po blatu in se ozirali, odkod pride vsakoletni znanec, ki jim privzdigne pete, dahne veselje v lica, s solzami napolni oči, polne radosti; da jim rdeče obrobi ušesa in naslika ščinkavčka na nosek. Ni ga bilo. Pusto je bilo povsod in prazno.

V deželo so se narinili napovedani slabi časi. Ker se je bil sneg to zimo zamotil zares neznano kje, je pritisnil po Božiču suh mraz, premagal toplo južno sapo in kruto zagospodaril po cvetoči prirodi. Cvetje se je žalostno osulo, ko ga je osmodila slana, zelenje je ovenelo, žitne bilke, prej velike že in tako bohotne, so se usušile, zemlja je zmrznila nekaj komolcev globoko. Zmrzniti so morale tudi žitne koreninice, zakaj preveč nenadoma in silovito jim je mraz rahljaj zimsko posteljico, pa so se utrgale in žalostno preminile. Ko jih je budilo pozneje zares pomladno solnce, niso več mogle

Sneženi mož

k debelcu, niso se napele, da bi iskale živeža v solnčni zemlji. In kmet je prišel, videl prazno njivo, pa je rekel: »Pozeblo mi je žito. Kaj bomo jedli? Bog pomagaj!«

Tudi z drugimi sadovi ni bilo bolje. Niti trobentice niso več trobile pravi pomladi, ne zvonili zvončki. Sv. Jurij je prijezdil na iskrem konju in v zelenem plašču, toda plašč je imel grde rjave lise. Ljudje so trepetali.

To je zvedel v svoje neznano skrivišče celo beli sneg. Morda mu je razodel to žalostno novico bratec mraz, ki se je sicer povrnil v svoje zimsko bivališče, pa se je skrivaj ponoči še rad vračal v nižave delat škodo po prebujeni prirodi. Njegovo početje bi bil rad preprečil občutljivi, dobrosrčni sneg, prijatelj otrok. Poizkušal se je večkrat približati njih domovom, da bi poravnal škodo, ki jo je povzročila njegova zimska zamuda, toda solnčni žarki, mogočni in vroči, so ga vselej pregnali. Tisto leto so ljudje mleli hrastvo skorjo med žitne luskine, da so iz te mešanice pekle matere otrokom kruha. Ljudje so umirali gladu, živina je tulila pri jasliah in na paši, kjer se ji je nevarno bližala divja zverina. Bili so žalostni in ubožni časi, kakršnih nas očuvarj dobri Bog.

Tako je bilo tisto leto, ko je bil Božič brez snega. Zato pa, otročiči, le veselite se dobrega znanca, ki nas obiskuje! Veselite se! —

»Ali letos ni še zamudil snežec?« so vprašali otroci v skrbah za ljubi kruhek.

»Mislim, da ne!« je rekla mati. Oddahnili so se, potem se pa dvignili vsi brez povelja in se podili v sneg — pozdravit dobrega znanca!

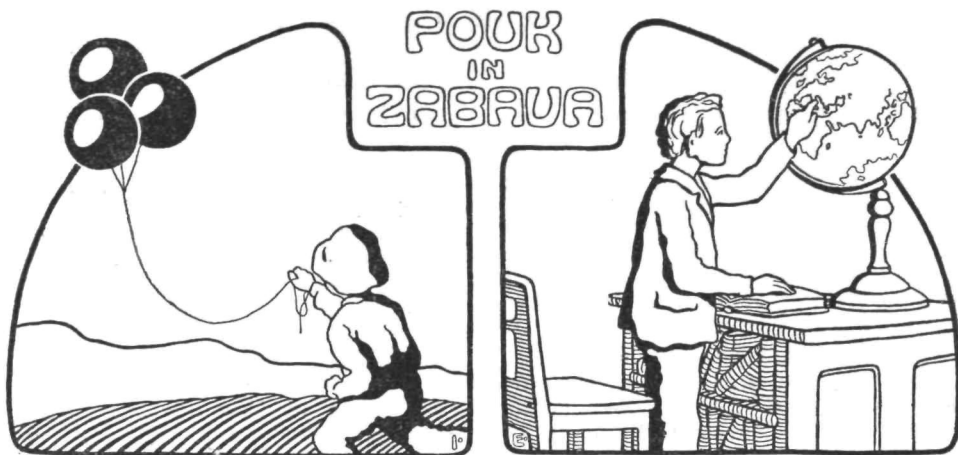
Junakova pesem.

<i>Čujte, mati, glas kraguljčkov,</i>	<i>Oče sabljo prinesó mi</i>
<i>šumen smeh,</i>	<i>puško in</i>
<i>oče vračajo se k domu</i>	<i>še svetinjo svetlozlato</i>
<i>na saneh. . .</i>	<i>za spomin.</i>

*A potem, ko vrnejo se
spet na boj,
mene — mladega junaka —
vzamejo s seboj..*

Davorinov.

Besedna uganka.

Priobčil *Fr. Rojec*.

*Zapuščena, osamela
mesece je v kotu ždela;
zunaj bilo je lepó,
mislil nihče ni na njo.*

*Solnce gorko je sijalo,
s cvetjem zemljico nastlalo;
še ponoči sladki sen
vabil je otroke ven.*

*Prišla pa je pusta zima,
svet veselja zunaj nima;
sneg pokriva goro, plan,
mraz je silnejši vsak dan.*

*Dobra topla je opanka,
a še boljša stara znanka,
ki pozabljena od vseh
bila je v poletnih dneh!*

*Oj, kako ta tetka mila
vsem se brž je priljubila:
mladi, stari k njej hité
in se stiskajo krog nje!*

*Njena razorana lica
boža roka in ročica,
k njej rad bliža se vsakdó,
le pri njej je zdaj lepó!*

*Ona pa v ljubezni vroči
teh čestilcev nič ne loči,
dobra je enako vsem;
vsi poznate jo, to vem.*

*In zatorej nje imena
ne pove ta pesem njena;
sámi uganite ga,
saj ste vedrega duhá!*

Rešitev in imena rešilcev priobčimo v prihodnji številki.

Rešitev zastavice v podobah v prvi številki.

Naša prva mati je bila Eva.

Prav so jo rešili: Tilka in Božena Jelenc v Kandiji pri Rudolfovem; Milena Reichova v Ljubljani; Andrej pl. Grasselli, učenec II. razr. v Ljubljani; Nikolaja pl. Grasselijeva, učenka IV. razreda v Ljubljani; Vlasta Rajšpova, učenka IV. razreda 1. oddelka na Hardeku pri Ormožu; Boris Valenčič, učenec IV. razr. v Kranju; Živko Šumer, učenec V. razr. v Škofji Loki; Stanko Skok, učenec v Domžalah.

Umetnik pri cesarju.

Kakor poročajo z Dunaja, je cesar sprejel kiparja Josipa Kassina, ki je pokazal vladarju voščeno medaljo, ki predstavlja malo Rozino Henochovo, ki je bila, kakor smo to povedali v 12. številki lanskega letnika, pri svojem samaritanškem delu ranjena v Ravi-Ruski. Načrt je vladarju izredno ugajal. Cesar, ki je videti izvrstnega zdravja, je kiparju opetovano izrazil svoje priznanje.

Otroško pojmovanje vojne.

Ima sicer tudi otroški drobiž svoje trpljenje zaradi vojne, vendar pa ne občuti gorja vojne tako kakor odrasli. Otrok si z igro preganja žalost in otrok more govoriti in izpraševati, kar hoče, nihče mu ne more in mu ne sme škoditi v zlo njegovih besed. Za kar pa moramo najbolj zavidati deco, je pač nje neomajno trdno upanje. Ne dobite otroka, ki ne bi bil trdno prepričan, da se mu oče ali brat popolnoma gotovo vrne iz vojne. V sledečem naj podamo nekoliko sličič iz otroškega življenja, ki so jih priobčili razni listi. — Otroci gredo iz šole in se menijo o hrabrosti svojih očetov. Pa pravi eden: »O, moj ata se ne boji nič. Ima daljšo puško kakor gospod Kandler (občinski gozdar).« — »Ah, kaj,« mu odgovarja drug paglavec. »kaj puška! Moj ata ima kanon in če z njim ustrelji, se vsak zvali na zemljo.« — Prvi odgovarja nato nekako sam zase: »Jaz bi že ušel.« — »Jaz pa ne!« pravi nato drugi odločno. — »Ti seveda, pa ti bi tudi ne ušel. Moj ata te je ujel, ko si kradel hruške, in zna bolje teči nego ti, pa bi te ujel.« — Ko malega Francka silijo tovariši, da bi se šel igrati »vojno«, noče niti slišati o tem. Misli namreč, da so zdravniki tisti, ki napravljajo ranjencem bolečine. »Izdrli bi mi zob,« pravi in noče v »vojno«. Ves drugačen pa je Pavel. On bi pa na vsak način rad v vojno. »Vzel bi sabljo, kakor jo ima Kozel (občinski stražnik), in če bi me vlekli v šolo, bi vse posekal.« — Ivanov oče je odšel v vojno bogvekam. Ivan pa je vzel očetovo čepico, jo položil na klop pri vratih, in nihče je ne sme premakniti ali deti kam drugam. Zakaj oče pride iz vojne, lahko hitro najde čepico in si jo toplo natakne na glavo. Pod pečjo pa čakajo očetove copate. Tudi te pridejo prav: Ko pride oče, zdrkne vanje s premrlimi nogami, oh, kako si lepo ogreje premražene noge! — Šolski otroci na Dunaju so poslali božične darove vojakom. Učitelji so jim dovolili, da so zavojem smeli priložiti tudi pozdrave v kratkih besedah. Bilo je zanimivo čitati, kar so napisali otroci. Med drugimi sporočili je bilo čitati: »Glejte, vojaki, da bo kmalu mir.« Drugje pa: »Naj vam dobro tekne, gospod vojak!« Neka devetletna punčka pa je napisala: »Malo, toda iz srca, moj oče je tudi v vojni.«

Oče in sin — padla kot junaka.

Ko je izbruhnila vojna, je odšel na bojišče tudi stotnik generalnega štaba Willy Reimer. Njegov oče, 65letni umirovljeni ritmojster istega imena, ki se je bil boril že v Šlezvigu in pri Kraljevem Gradcu, je smatral za potrebno, da ne sme ostati doma. Priglasil se je prostovoljno ter odšel na ruska bojišča. Usoda je hotela, da sta se sivolasi oče in mladi, krepki sin udeležila iste bitke in da sta padla oba istega dne. Oba junaka krije sedaj ruska zemlja...

Na straži!

Velecenjeni gospod Doropoljski!

Danes Vam prvič piševa. Doma sva igrali igro s sestricama Jeleno in Jakico, ki sva jo sami sestavili. Prosiva, da bi jo sprejeli v svoj kotiček.

Poredni Janezek.

Osebe: Katarina, mati
Metka, hči.
Ana, služkinja.
Sosedov Janezek.

Ana (lika perilo): Dosti je še zlikati perila. Da bi vsaj ne prišel Janezek in bi mi ne pomazal perila!

Metka (vstopi): Kje pa je mamica?

Ana: Ne vem, kje je, ljubo dete! (Boža jo).

Katarina (vstopi).

Metka: Vendar si prišla, mamica! Toliko časa sem te iskala.

Katarina: Jaz tudi tebe. No, Ana, ali imaš še veliko zlikati?

Ana: Precej.

Janezek (vstopi, skače po Katarininem krilu).

Katarina (jezno): No — no!

Janezek (hitro): Pardon, pardon, pardon! — Poslušajte, poslušajte! Nekdo vas čaka pred hišo. Pojdite hitro ven!

Vsi (odidejo).

Janezek (meče perilo po tleh): To je dobro, da mi verjamejo. (Sliši stopinje). Hitro moram iti, da me ne zasačijo.

Katarina (vstopi vsa prestrašena): Kakšno je moje perilo! Ta grdn me je tako nalagal in sedaj tudi vidim, kakšno je moje krilo. Nikoli več mu ne verjamem. (Sede na stol).

Metka (vstopi in joka): Ma-mi-ca, ma-mi-ca, Ja-ne-zek me je u-da-ril.

Janezek: Šlek, šlek! Prav, da mi verjamete.

Ana (vstopi): Gospa, zakaj ste tako žalostni?

Katarina: Poglej, kaj je Janezek naredil!

Ana: Janezek je pa res poreden.

Metka: Mama, kupi mi kakšno igračo, ker zunaj je mrzlo. Ne morem se s peskom igrati.

Katarina: Ana, pojdi z Metko in ji kupi, kar ji ugaja.

Ana: No, pojdi, Metka! Zbogom! (Odideta).

Katarina: Janezek mora biti kaznovan. Janezek (pride).

Katarina: Pojdi sem! Kaj si pa naredil Metki? (Udari ga).

Janezek (joka).

Katarina: Prosi odpuščanja!

Janezek: Ne bom ne. (Pokaže osle in odide).

(Metka in Ana prideta).

Metka: Vidiš, mamica, kaj sem si kupila!

Katarina: To je pa res lepo, ampak Janezek ne dobi ničesar!

Konec.

Vljudno vas pozdravljajo

Sonja in Jelena P e g a n o v i, Jakica in Marija G a n g l o v i, učenke ljudske šole v Idriji.

Odgovor:

Ljube moje prijateljice!

Veseli me, da se zabavate s takimi stvarmi. Ta Janezek je pa res navihanček, kar se da. No, jaz pa mislim, da vseh teh neprilik ni napravil iz hudobije, ampak bržkone mora imeti tisto nagajivo žilico, ki nikoli ne miruje! — Morda mi o priliki poveste, kako je ta igrca uspela, in ali ste imele kaj poslušalcev in gledalcev? Kaj ne, kako sem radoveden! Toda mene zanima vse, kar počno moje prijateljice. Bodite pozdravljene!

*

Čenjeni gospod Doropoljski!

To je moje prvo pismo. Jako rad sem prebiral »Zvonček«. Dobil sem ga v šoli. Jako sem se razveselil, ko mi je mama rekla, da bo naročila »Zvonček«. Opisati Vam hočem, kako krmim ptičke pozimi.

Na vrtu poleg hiše imamo krmilnik. Hotel sem natrositi zrnec v krmilnik, a ni šlo. Pred nekolikimi dnevi je visoko zapadel sneg. Nisem mogel do krmilnika. Naredil sem pot do krmilnika. Hitro natrosim vani zrn. Potem sem šel k oknu in od tamkaj opazoval, kako so ptički zobali. Tako krmim ptičke pozimi.

Franc Dolenz, učenec IV. razreda v Kranju.

Odgovor:

Ljubi Franc!

Javno Te moram pohvaliti, ker v tem mrzlem letnem času misliš na uboge zmrzujoče in stradajoče ptičke. Želim, da bi Te posnemala vsa slovenska mladina. Priobčujem tudi Tvojo sličico, da bodo vedeli še drugi otroci, kako lahko napravijo enostavne krmilnike.

*

Dragi gospod Doropoljski!

Danes čitam prvič Vaš kotic v »Zvončku«. Tako mi ugaja, da kar sedem in Vam pišem par vrstic. Stara sem 7 in pol let.

Hodim v 3. razred h gospodični Bantanovi. Sicer je učil ta razred moj ljubi papaček, a ko je izbruhnila ta strašna vojna, je bil odpoklican. K sreči je ostal v Ljubljani.

Mamici, bratcu Bojanu in meni je silno dolgčas po njem. Vendar se tolažimo s tem, da je tisočim, ki so izgubili dragega očeta na bojnem polju, še mnogo, mnogo hujše pri srcu kot nam.

Z željo, da bi nam Bog kmaļu vrnil mir in z njim dragega papačka,

sem Vaša vdana

Božica Marokova, Nemška vas pri Trebnjem.

Odgovor:

Ljuba Božica!

Tudi jaz od srca želim, da bi se kar najprej uresničila Tvoja želja: naj zavlada

mir po naši ljubljeni domovini, da bomo lahko zopet vsi — osvobojeni od bridkosti in težav — delovali za napredek in povzdigo ljubljene naroda!

*

Ljubi gospod Doropoljski!

V soboto sem dobil svoj ljubi »Zvonček«, ki sem si ga želel za Božič. Takoj prvi dan, ko sem dobil »Zvonček«, sem uganil uganko. Pomagala mi je moja sestra Nikolaja. Dobil sem pa tudi druge reči. Med vsemi temi stvarmi sem dobil tudi pisalni papir, na katerega Vam sedaj pišem.

Prosim, priobčite moje pismo v svoj kotic.

Vdano Vas pozdravlja Vaš

Andrej Grasselli, Ljubljana, učenec II. razreda.

Odgovor:

Ljubi Andrej!

Svoje in svoje sestrice ime čitaš danes med rešilci. — Ker si dobil za Božič lep papir, upam, da mi boš na njem večkrat kaj lepega pisal.

*

Dragi gospod Doropoljski!

Predrznem se tudi jaz pisati in poročati Vam nekaj vrstic o našem kraju. Tukaj je lep kraj, imamo blizo v cerkev in v šolo. Imamo tudi prav dobrega gospoda učitelja. Piše se Doberšek in je tudi naročnik lista »Zvončka«. Jaz rad čitam »Zvonček« in prebiram Vaša pisma in odgovore. Hodim v II. oddelek ljudske šole, ki ima en razred. Učimo se pisati, risati, računati, zemlepisati, petja. Časih gremo tudi na izlet na visoko goro Kortnik.

Srčno Vas pozdravlja

Leopold Srebotnik v Žvabeku, pošta Pliberk.

Odgovor:

Ljubi Leopold!

Da! Lep kraj! Koder se razprostira slovenska zemlja, tamkaj je tudi toliko lepote, kolikor je nima tuji svet. Mi se tega zavedamo, zato pa tudi ljubimo svojo zemljo z vsem ognjem srca. Ali tudi v tej vojni ne kažejo naši slovenski vojaki, kako jim srca plamenijo za dom? — Tudi ti, moj dragi, ostani vedno zvest besedi svoje matere!

*

